

Huckleberry Finns äventyr

Mark Twains klassiska berättelse om Huck Finn och slaven Jim är en historia om främlingsfientlighet om man så vill.

Åldersrekommendation: Mellanstadiet

En filmhandledning av Tomas Bokstad

Huckleberry Finns äventyr utspelar sig runt Mississippifloden i den amerikanska södern strax före det amerikanska inbördeskriget. Berättelsen bygger på författaren Mark Twains klassiska barnboksäventyr som skrevs 1884. I centrum står Huck och slaven Jim som tillsammans rymmer från förtycket hemma, Jim från att vara slav och Huck från sin pappa som misshandlar honom. Tillsammans färdas de nedför floden där de möter onda och goda människor och till slut kan de hitta hem både bokstavligen och som människor.

Filmens handling

Filmen utspelar sig på 1850-talet och Amerika är ännu en fridfull plats där nybyggarfronten expanderar västerut och inbördeskriget ännu inte brutit ut. Mitt i detta landskap flyter Mississippifloden fram som en viktig farled och mäktig frihetssymbol.

Huck är övergiven av sin pappa och inneboende hos änkan Douglas. Hans liv är fyllt av vänner och upptåg men lyckan byts snart mot tragik när Hucks pappa kommer hem för att kräva Hucks arv efter sin mamma. Och det enda sättet att komma över arvet är att han dödar sin egen son. Han rövar iväg Huck men denne lyckas lura sin pappa att han blivit mördad och beger sig ner för floden för att undkomma en säker död. På vägen stöter han på sin vän slaven Jim som förklarar att också han har rymt från sin ägare Miss Watson då han skulle säljas och skiljas från sin

Hertigen, Kungen, Huck & Jim på den mäktiga Mississippifloden.

familj. Huck blir först förskräckt över att Jim har gjort något som är förbjudet men bevakas av sitt goda hjärta att slå följe med Jim och försöka nå de fria staterna. De paddlar iväg i en kanot och lyckas undvika sina förföljare som tror att Jim har flytt för att han har dödat Huck. Under en stormig natt stöter de på ett sjunkande skepp där blir vittne till några skurkars uppgörelse med varandra medan Jim samtidigt hittar Hucks pappa liggande död på däck. De räddar sig ombord på en flotte och fortsätter färden.

Sent en dimmig natt blir de påkörda av en hjulångare och räddas till livet av en familj som äger en plantage. Huck tas in i familjen men får en chock när han finner Jim inlåst i en lada. Till en början vill han inte kännas vid Jim men när han upptäcker att Jim blivit pryglad kastar han alla band och rymmer vidare med sin vän. De blir dock snart tvingade att ta med två fripassagerare på flotten – Hertigen och Kungen. De båda är professionella svindlare och när de upptäcker att Jim är en förrymd slav tvingar de Huck och Jim att spela med i sitt bedrägeri. Huck bestämmer sig för att stjälpa bedragarnas planer och befriar återigen Jim trots att Jim har berättat för Huck att hans pappa är död och att han nu kan återvända hem. Men Huck blir skjuten under flykten,

varpå Jim bestämmer sig för att överlämna sig till uppbådet för att på så sätt rädda sin vän.

De båda räddas från att lynchas av en av de bedragna familjemedlemmarna som Huck tidigare varnat. När Huck vaknar upp igen står änkan Douglas vid hans sida och förklarar att hon är stolt över Hucks trofasthet och handlingar. Jim har blivit en fri man genom att Miss Watson haft så dåligt samvete att hon gett honom fri på sin dödsbädd. Båda kan återvända till sina hem som fria människor.

Före filmvisningen

Det finns anledning att kort redogöra för situationen i Amerika runt den här epoken. Amerika var delat mellan nord- och sydstaterna och frågan som framför allt skiljde dem åt var slaveriet. Skiljelinjen mellan de båda var så stor att det till slut resulterade i det amerikanska inbördeskriget (1861-65). Slaveriet upphörde efter det att nordstaterna stod som segrare efter ett långt och blodigt krig.

Återsamling efter biobesöket

Det finns många tillfällen under filmen som upprör och engagerar. Ett tips kan vara att diskutera hur det är möjligt att slaveriet kunde få fortleva ända in i 1800-talet och i sin förlängning in i våra dagar genom

apartheid-systemet i Sydafrika. Filmen är också full av moraliska ställningstaganden. Huck kämpar med sin egen uppfattning om rättvisa mot den officiella lagen. Han ljuger också ofta för att klara sig ur knipor.

● *Är vita lögnerna något som är berättigat? Med andra ord: helgar ändamålen medlen och finns det någon klar skiljelinje mellan en vit lögn och en "vanlig" lögn?*

Det finns även andra scener som säkert upprör och engagerar. En man skjuts ner kallblodigt av en sheriff, en slav pryglas på skördeältet. Huck blir misshandlad av sin pappa. Dessa är alla exempel på viktiga och stora frågor; barnmisshandel, våldet i samhället och slaveri/främlingsfientlighet.

Filmens tema

Filmens form är den klassiska amerikanska ungdomsfilmerna. Den är effektivt berättad utan krusiduller.

Filmen har flera teman. Det jag kommer att fokusera på här är hur frihet, lojalitet och rädsla motiverar huvudpersonernas val i filmen. Den centrala frihetssymbolen i filmen är floden som ständigt är närvarande. Den är konkret en flyktväg som är öppen för alla oavsett klass eller ras, symboliskt är den också en bild av friheten som alltid finns i närheten. Alla djupa samtal mellan Huck och Jim sker under det att de sakta driver fram längs floden, där kan de finna det lugn och den ro som gör att de kan öppna sina hjärtan för varandra. Var gång de tvingas av floden stöter de på moraliska och praktiska problem som måste lösas tills de åter kan fortsätta sin färd längs floden.

Huckleberry Finn porträtteras som en väfnast och lojal person som visserligen ljuger som en borstbindare ibland men när han ställs på prov alltid sätter sin lojalitet, vänskap och personliga rättsuppfattning främst. Huck kan sägas besitta alla viktiga dygder men ingen av de oviktiga. Livets hårda skola har lärt honom försiktighet, sunt förnuft och ett säkert grepp om verkligheten. Han är de svagas vän och tål inga former av översitteri. Pengar lockar honom inte alls och när han ändå är nära att bedra sin vän beror det på en rädsla för vad som är rätt och fel. Hans

samvete besväras av konventionen som säger att all egendom är helig – även slavar – och han är på gränsen att ge upp. Huck lär sig dock hela tiden och vid filmens slut har han en klar uppfattning om det orättvisa i slaveriet. Han måste hela tiden kämpa mot omvärldens och sin egen skräck för det okända i form av vidskepelse och de svartas resning, men också i form av den ständigt återkommande brutaliteten mot de svaga i form av bedrägerier, rån, prygl och mord.

Ur ett svenskt skolperspektiv idag kan man jämföra med vad det kostar på att stå upp för någon som mobbas. Den rätta handlingen är självklar både på ett moraliskt och lagligt plan, men att uppbåda den personliga moraliska styrkan att gå emot majoriteten är inte helt lätt.

Det motiv som dock djupast driver Huck och Jim framåt är självbevarelsedriften. De har aldrig råd att stanna upp utan jagas ständigt framåt av olika faror och omständigheter som de själva inte råder över. Det enda de kan lita på är till slut varandras lojalitet och vänskap. Hela tiden tvingas de reagera på människans grymhet och omänsklighet mot sin nästa och deras svar blir att de övervinner sina egna fördomar, står upp för varandra och inte ger efter för minsta motståndets lag.

Temat om främlingsfientlighet är lika aktuellt i Sverige idag som det var i Amerika för över hundra år sedan. Den resa mot mognad och förståelse som Huck och Jim beger sig ut på är en resa i det inre där de lär sig att vara tänkande människor. En nyckelreplik är när Jim säger att: "Bara för att man lärt sig att något är rätt och att alla säger att det är rätt, så betyder det inte att det är rätt."

Man kan fråga sig om vi i Sverige överhuvudtaget har en moralisk rätt att avvisa flyktingar? Lagen säger att bara vissa flyktingar är välkomna att ens söka asyl i Sverige. Skälen som anges är framförallt ekonomiska, det hävdas att vi inte har råd att ta emot alla flyktingar. Hur skulle Huck ha handlat i Sverige idag?

Motivationen drivs framåt av skrämmande omständigheter men det tvingar varje person att ta ställning mot feghet och mänsklig grymhet.

● *Filmen ställer intressanta frågor*

kring moral. Avvägningen mellan lag och personlig moral kan vara svår att göra och ett aktuellt fall som familjen Sincaris utvisning är ett bra exempel på hur dessa värderingar krockar. De har ljugit om sin landstillhörighet men är det orsak nog att utvisa dem? Vilken rätt har invandrare att åtnjuta svensk levnadsstandard? Eller omvänt. Har vi någon rätt att stänga ute folk från andra länder – bor vi inte alla på samma jord?

Mark Twain

Bara några korta ord om upphovsmannen och hans verk. Mark Twain är en pseudonym för Samuel Langhorne Clemens och är ursprungligen ett lotsuttryck som betyder två famnars djup. Mark Twain levde själv i den lilla staden Hannibal på Mississippis västra strand och materialet till boken kan misstänkas vara starkt självbiografiskt. Författaren själv var från början ingen "negervän" men kom att aktivt arbeta för att förbättra förhållandena för de svarta i Amerika. Av Mark Twains böcker är "Tom Sawyer", "På Mississippi" och "Huckleberry Finns äventyr" de tre bästa.

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

USA 1993. Originaltitel: The Adventures of Huck Finn.

Manus & regi: Stephen Sommers

Foto: Janusz Kaminski

Musik: Bill Conti

I ROLLERNA:

Huck – Elijah Wood

Jim – Courtney B. Vance

Hertigen – Robbie Coltrane

Kungen – Jason Robards

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 108 min

Format: 1:1.85

Ljudsystem: Dolby SR

Censur: Från 11 år

Svensk premiär: 11.3.1994

DISTRIBUTION:

Svenska Filminstitutet, Box 27 126, 102 52 Stockholm

Tel 08-665 11 00, fax 08-661 18 20